

І. М. Волков

В. І. Перепада

АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ В КОНТЕКСТІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Проведено аналіз наукових підходів до визначення поняття “правовий захист” у логічному зв’язку із здійсненням військовослужбовцями Національної гвардії України службової діяльності, передбаченої законодавчо встановленими її основними завданнями та функціями. Наведено приклади нормативно-правового регулювання державою сфери діяльності Національної гвардії України як військового формування з правоохоронними функціями, що впливають на практичні аспекти здійснення правового захисту такої діяльності. Проведено частковий розгляд питання правового статусу військовослужбовців Національної гвардії України в контексті забезпечення державою правового захисту цієї категорії осіб.

Ключові слова: Національна гвардія України, військовослужбовець, правовий захист, правовий статус, права, обов’язки, відповідальність.

Постановка проблеми. Аналіз структури, завдань і функцій Національної гвардії України (НГУ), визначених законодавством, свідчить про те, що однією із складових її основної діяльності є здійснення правоохоронних функцій, які пов’язані з ризиком для життя і здоров’я особового складу. Швидкоплинні події, що зумовили необхідність утворення у державі військового формування, яке б поєднувало в собі одночасно можливість для виконання функцій складової частини сектору безпеки і сектору оборони країни, змусили провести оптимізацію сил та модернізацію засобів НГУ. Такі дії спрямовані, насамперед, на підвищення спроможностей НГУ до своєчасного і дієвого реагування на зовнішню агресію та попередження (припинення) правопорушень у внутрішньому середовищі держави. Зміна характеру та інтенсивності службових і бойових завдань, безумовно, приводить до зміни характеру можливих загроз особовому складу, який їх виконує, а питання правового захисту військовослужбовців НГУ під час проходження військової служби не втрачає своєї актуальності. У процесі трансформації НГУ підлягають зміні й удосконаленню окремі аспекти правового захисту її особового складу. Тому дослідження цього питання є основою

© І. М. Волков, В. І. Перепада, 2019

для правильного застосування форм, прийомів та способів захисту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні підходи до поняття “правовий захист” неодноразово розглядалися науковцями у розрізі: забезпечення соціального захисту військовослужбовців та працівників правоохоронних органів; дослідження співвідношення понять “захист” і “охорона” політичних, економічних та трудових прав; як складова частина теоретичних знань під час підготовки різних категорій правоохоронців. Свою увагу теоретичним засадам розуміння зазначеного поняття приділяли у своїх наукових працях С. С. Алексеев, Г. Я. Стоякін, В. П. Грибанов, В. М. Александров, О. Я. Лазор. Разом із цим його тлумачення й аналіз практичних аспектів застосування стосовно окремих спеціальних суб’єктів правозастосування, якими є військовослужбовці НГУ, не втрачають своєї актуальності, а навпаки, в умовах загострення суспільно-політичної обстановки – як навколо, так і всередині нашої держави, набувають нової гостроти у зв’язку з необхідністю вироблення дієвих механізмів захисту прав особового складу НГУ.

Метою статті є проведення аналізу наукових підходів до визначення поняття правового захисту в контексті службової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України й у взаємозв'язку з поняттям правового статусу військовослужбовця НГУ.

Виклад основного матеріалу. Із давніх часів у правових нормах як звичаєвого, так і писаного права визначалось особливе місце військових людей у суспільстві й особливе ставлення до них держави. За радянських часів прийнято низку нормативно-правових актів, які визначали права військовослужбовців, особливості соціального забезпечення військовослужбовців та членів їх родин. Прийнятий 20 грудня 1991 р. Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” став першим законодавчим актом у республіках колишнього СРСР, який закріплював правовий статус військовослужбовців. Усі ці нормативно-правові акти закріплювали певні суб’єктивні права і свободи військовослужбовців, їх особливий правовий статус, пільги та переваги не тільки для них, а й для членів їх сімей.

Статтею 19 Конституції України визначено, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1].

З огляду на цю конституційну норму всі військовослужбовці Національної гвардії України (НГУ) як представники військового формування з правоохоронними функціями, що входить до складу органів державної влади, мають обов’язок діяти у суворій відповідності до повноважень, передбачених Конституцією України та законами України.

З метою забезпечення виконання завдань, покладених на Національну гвардію України, Законом [2, ст. 13] встановлено перелік прав, якими користуються військовослужбовці НГУ під час виконання службових обов’язків. Обсяг цих прав є доволі широким. В основному вони характеризуються можливістю застосовувати превентивні та примусові заходи. До таких заходів, зокрема, належать можливість здійснення превентивних та поліцейських заходів примусу, передбачених Законом України “Про Національну поліцію”, затримання та передача уповноваженим

державним органам осіб, які допустили порушення пропускового режиму, допустили напад на об’єкт, що охороняється, озброєних осіб та осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів; проведення огляду транспортних засобів і вантажів у певних умовах, вжиття заходів фізичного впливу, а також зберігання, носіння і застосування спеціальних засобів та зброї тощо.

Аналіз передбачених законодавством повноважень, наданих військовослужбовцям НГУ, у поєднанні з основними функціями і завданнями військового формування в цілому, вказує на основну сутність прав, якими наділена ця категорія осіб. Вона полягає, насамперед, у їх здатності застосовувати силу для досягнення певної мети. І застосування такої сили у певних умовах і з певною метою буде визнаватися правомірною.

Із цього приводу американський юрист Е. Біттнер зауважував, що здатність використовувати і застосовувати силу є сутністю поліцейської діяльності. На його думку, роль правоохоронних структур, зокрема поліції, полягає у тому, щоб “... звертатись до усіх видів людських проблем, коли вони потребують можливого застосування сили. Це робить однорідними такі поліцейські процедури, як затримання злочинця, ескортування мера до аеропорту, видворення п’яної особи з бару, регулювання дорожнього руху, контроль натовпу, втручання у сімейні сварки. Поліція – це механізм розподілу в суспільстві ситуативно обумовленої сили” [3].

Зазначена правова позиція, безумовно, стосується і діяльності НГУ, основою якої є участь у вирішенні проблем суспільства у відносинах, де виникає потреба застосування примусової сили, санкціонованої законом у межах наданої ним же компетенції.

Слід зауважити, що будь-яка дія викликає протидію. Тому застосування законного примусу з боку військовослужбовців НГУ може викликати невдоволення з боку об’єкта застосування такого примусу, навіть у вигляді активної протидії, яка може виявлятися в індивідуальних агресивних діях або полягати в організації та активній участі у групових порушеннях громадського порядку та масових заворушеннях.

У зв’язку із цим доцільним буде зробити висновок, що будь-які суб’єктивно визначені

права військовослужбовців НГУ під час виконання службових завдань, а іноді й після їх виконання, набувають реального значення лише за наявності ефективної та злагодженої системи їх захисту.

В юридичній літературі є різні визначення термінів, споріднених з поняттями “захист” і “охорона”.

Наприклад, охорона – дія за значенням “захищати”, “захистити” – заступництво, підтримка [4]; охоронні правовідносини, змістом яких є відносини, що виникають в результаті реалізації охоронних норм права [5]; охоронна діяльність держави, що являє собою складову частину правоохоронної діяльності; охоронна діяльність суспільства у сфері права, тобто категорія, яка містить всі правові явища, що функціонують у правовій системі із забезпечення правомірного його втілення у поведінці всіх соціальних суб’єктів [6].

Поняття “правовий захист” в юридичній літературі трактується різними способами. Однією з основних є позиція, відповідно до якої це поняття характеризується як система заходів, спрямованих на забезпечення недоторканності права, його реалізацію та ліквідацію правопорушень. Під час визначення права на захист увага акцентується на його державно-правовому характері, що спрямований на відновлення порушеного права, забезпечення виконання юридичного обов’язку [7]. Такий підхід ґрунтується на розумінні того, що “правовий захист” є функцією держави, яка полягає у здійсненні спеціальних заходів, спрямованих на припинення порушень певних визначених прав, відновлення порушених прав або забезпечення умов для їх реалізації в інших формах. На думку С. С. Алексєєва, правовий захист – це державно-примусова діяльність, спрямована на поновлення порушеного права, забезпечення виконання юридичного обов’язку [8]. Як зазначає Г. Я. Стоякін, правовий захист включає три елементи, зокрема: 1) видання норм, які встановлюють права і обов’язки, визначають порядок їх реалізації, захисту, застосування санкцій; 2) діяльність суб’єктів з реалізації та захисту своїх суб’єктивних прав; 3) попереджувальна діяльність держави і громадських організацій, а також діяльність із реалізації правових санкцій [9].

Наведеному вище підходу суперечить інша позиція вчених. Вона полягає у тому, що “захист” розглядається ними як можливість уповноваженої особи вживати заходи

правоохоронного характеру для поновлення свого порушеного чи оспорюваного права [10]. Як зазначає В. П. Грибанов, право на захист не обмежується застосуванням державою примусових заходів. Воно також пов’язується із діяльністю самого суб’єкта, спрямованою на поновлення порушеного права та припинення дій, що його порушують [11]. Такий підхід є ширшим. Він охоплює більшість можливих форм здійснення захисту, включаючи самозахист і захист права юрисдикційними органами, базуючись на ініціативі самого суб’єкта правовідносин, права якого порушені або яким створюється загроза порушення.

Узагальнюючи наведені вище підходи до розуміння поняття “захист” у контексті питання, що розглядається, на нашу думку, “правовий захист військовослужбовців НГУ”, у тому числі й під час виконання службових завдань, являє собою сукупність встановлених державою правових заходів, способів та методів, спрямованих на забезпечення можливості повної реалізації обов’язків та дотримання прав військовослужбовців НГУ під час виконання ними службових завдань, а також на захист указаних прав у випадку їх порушення або оспорювання, включаючи нормативно встановлене право на самозахист і процесуальний порядок їх захисту юрисдикційними органами держави.

Такі правові заходи дійсно встановлені державою у численних нормативно-правових актах.

Найбільш важливими слід визначити норми Конституції України – Основного Закону держави, які є нормами прямої дії. Потенційно вони можуть бути безпосередньо використані у правозастосовній діяльності. Деякі правові норми покликані обмежити можливості посадових осіб органів державної влади у способах створення і використання військових формувань, у тому числі НГУ. Наприклад, “Збройні Сили України та інші військові формування ніким не можуть бути використані для обмеження прав і свобод громадян або з метою повалення конституційного ладу, усунення органів влади чи перешкоджання їх діяльності” [1, ч. 4 ст. 17].

Окремі норми обмежують взаємодію громадських формувань, суб’єктів політичного процесу з військовими формуваннями держави. Так, встановлюється, що “Політичні партії та громадські організації не можуть мати воєнізованих формувань. Не допускається створення і діяльність організаційних структур

політичних партій в органах виконавчої та судової влади і виконавчих органах місцевого самоврядування, військових формуваннях, а також на державних підприємствах, у навчальних закладах та інших державних установах і організаціях” [1, ч. 2, 3 ст. 37].

Інші правові норми можуть покладати певні обов’язки на державу в особі її уповноважених органів. “Держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей” [1, ч. 5 ст. 17]. “Громадяни відбувають військову службу відповідно до закону” [1, ч. 2 ст. 65]. Виключно законами України встановлюються: військові звання та інші спеціальні звання [1, ст. 92].

Деталізацію правових норм, які стосуються правового захисту військовослужбовців, проведено у Законі України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” [12].

Разом із цим регламентуюча функція держави в контексті забезпечення правового захисту військовослужбовців НГУ полягає також і у закріпленні за цією категорією осіб спеціального адміністративно-правового статусу. Він полягає у тому, що військовослужбовці НГУ в адміністративно-військових відносинах постають не як приватні особи у процесі реалізації своїх загальногромадянських прав, інтересів та обов’язків у сфері державного управління. Вони є публічними особами, які реалізують права й обов’язки, передбачені їх військовим посадовим становищем, відповідно до завдань і функцій Національної гвардії України в цілому як публічного мілітаризованого органу держави – військового формування з правоохоронними функціями в системі органів влади. Тому поняття “правовий захист військовослужбовців НГУ” тісно пов’язане з поняттям та елементами правового статусу військовослужбовця НГУ.

Зміст правового статусу військовослужбовців є дуже багатогранним і залежить від низки чинників. По-перше, військовослужбовець як громадянин своєї держави виконує обов’язки щодо збройного захисту держави, пов’язані з необхідністю беззаперечного виконання наказів і поставлених завдань у будь-яких умовах, у тому числі й з ризиком для життя. Із цього випливає, що військовослужбовець як

громадянин повинен наділятися конституційними правами і свободами, виконувати обов’язки і нести відповідальність.

По-друге, конституційні права і свободи військовослужбовців, їх обов’язки і відповідальність визначаються з урахуванням можливостей їх реалізації в умовах діяльності Національної гвардії України, що спричиняє деякі обмеження у правах і свободах. Отже, виконання громадянином обов’язків військової служби обумовлює те, що стосовно до нього буде діяти низка обмежень, які передбачені законодавчо і впливають з особливостей військової служби, а також відповідно до цих особливостей військової служби їм надаються додаткові права, пільги, гарантії та компенсації.

Наприклад, визначаючи поняття правового статусу військовослужбовця, В. М. Александров зазначає, що це сукупність прав, свобод, обов’язків, обмежень, заборон, відповідальності, які встановлені законодавством та гарантовані державою [13, с. 78]. Окремі науковці зазначають, що до складу спеціального правового статусу військовослужбовця входять громадянські (у тому числі конституційні й ті, що обумовлені характером військової служби) права, свободи та юридична відповідальність. Як указує О. Я. Лазор, в основі правового статусу публічного службовця лежать права, свободи, обов’язки, обмеження, відповідальність, встановлені законодавством і гарантовані державою [14, с. 119].

Слід відзначити, що чинне українське законодавство не містить офіційного тлумачення поняття правового статусу військовослужбовця НГУ. Однак Законом України “Про Національну гвардію України” визначається, що військовослужбовець НГУ під час виконання покладених на нього службових обов’язків є представником влади і перебуває під захистом держави. Законні вимоги та розпорядження посадових і службових осіб НГУ під час виконання ними службових обов’язків є обов’язковими до виконання фізичними та юридичними особами. У разі невиконання законних вимог особового складу НГУ, вчинення інших дій, що перешкоджають виконанню ними службових обов’язків, винуваті особи несуть відповідальність згідно із Законом [2, ст. 20].

Підбиваючи короткий підсумок розгляду питання правового статусу військовослужбовців НГУ в контексті

забезпечення державою правового захисту такої категорії осіб, зауважимо, що він складається із законодавчо встановлених спеціальних прав і обов'язків учасників адміністративних відносин, пов'язаних з проходженням військової служби у Національній гвардії України, та чітко регламентованої юридичної відповідальності військовослужбовців НГУ за порушення таких прав і обов'язків.

Як уже зазначалося, однією із складових правового захисту військовослужбовців НГУ є виконання державою захисної функції, яка полягає у захисті їх прав у випадку порушення або оспорювання. Ця захисна функція полягає, зокрема, у визначенні груп діянь, які належать до категорії адміністративних правопорушень, криміналізації державою певних діянь і встановлення адміністративної та кримінальної відповідальності за їх вчинення. Такі заходи з боку держави є способом державно-правового захисту прав шляхом здійснення правового впливу на особу, що вчинила адміністративне або кримінальне правопорушення, який проявляється у публічному осуді протиправної поведінки, а також у покладенні на правопорушника певних позбавлень та обмежень, визначених законом.

Законодавство України про кримінальну відповідальність складається з Кримінального кодексу України – прийнятого Верховною Радою України закону, який містить систему взаємопов'язаних і взаємозумовлених юридичних норм, що розкривають загальні поняття та принципи кримінального права України, умови й підстави притягнення до кримінальної відповідальності та звільнення від неї і визначають, які суспільно небезпечні діяння є злочинами та які покарання потрібно застосовувати до осіб, що їх вчинили.

Злочини проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та злочини проти журналістів згруповані у розділі XV Кримінального кодексу України [15].

Наприклад, встановлюється кримінальна відповідальність за опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [15, ст. 342]. Основним безпосереднім об'єктом злочину, передбаченого

ст. 342, є суспільні відносини, що забезпечують додержання нормативно визначеного порядку виконання вказаними у статті суб'єктами, у тому числі й військовослужбовцями, обов'язків щодо охорони громадського порядку. Додатковим безпосереднім об'єктом злочину (ч. 3 ст. 342) є суспільні відносини щодо забезпечення здоров'я, свободи, безпеки, тілесної недоторканності потерпілого, яким може виступати і військовослужбовець НГУ під час виконання службово-бойових завдань з охорони громадського порядку. При цьому під опором слід розуміти активну ненасильницьку протидію виконанню, зокрема військовослужбовцем, своїх обов'язків, яка спрямована безпосередньо на нього [16, с. 784].

Якщо порушення, вчинені громадянином, за своїм характером не спричинюють згідно із законом кримінальної відповідальності, то настає адміністративна відповідальність, передбачена Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП) [17].

Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління, викладено у Главі 15 КУпАП. Зокрема, стаття 185 КУпАП передбачає адміністративну відповідальність за злісну непокору законному розпорядженню або вимозі поліцейського, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовця. Об'єктом такого адміністративного правопорушення є суспільні відносини у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки. Об'єктивна сторона правопорушення полягає у злісній непокорі, тобто відмові виконати законне розпорядження працівника міліції під час виконання ним службових обов'язків, а також у вчиненні таких самих дій щодо члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця у зв'язку з їх участю в охороні громадського порядку.

Наведені приклади демонструють виконання державою завдання щодо встановлення юридичної відповідальності за правопорушення, які посягають на встановлений порядок управління, за вчинення злочинів проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування тощо. Встановлення такої відповідальності, зокрема, спрямоване на забезпечення правового захисту різних суб'єктів правоохоронної діяльності, у тому числі й військовослужбовців НГУ під час

виконання ними завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки.

Висновок

Проведений аналіз наукових підходів до визначення поняття правового захисту в контексті службової діяльності військовослужбовців Національної гвардії України дозволяє стверджувати таке. Правовий захист військовослужбовців НГУ, у тому числі й під час виконання службових завдань з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, являє собою сукупність встановленого державою спеціального адміністративно-правового статусу військовослужбовців НГУ у поєднанні зі спеціальними правовими заходами, способами та методами, що закріплені Конституцією, законами України та підзаконними нормативно-правовими актами, прийнятими в установленому порядку. Зазначені правові механізми мають бути спрямовані на забезпечення можливості повної реалізації обов'язків та дотримання прав військовослужбовців НГУ під час виконання ними визначених завдань, а також на захист указаних прав у випадку їх порушення або оспорювання. Захист повинен включати нормативно встановлене право на самозахист і процесуальний порядок захисту прав юрисдикційними органами держави. Правовий статус військовослужбовців НГУ у контексті забезпечення державою правового захисту цієї категорії осіб складається із законодавчо встановлених спеціальних прав і обов'язків учасників адміністративних відносин, пов'язаних з проходженням військової служби у Національній гвардії України, та чітко регламентованої юридичної відповідальності військовослужбовців НГУ за порушення таких прав і обов'язків.

Подальші дослідження будуть спрямовані на обґрунтування вдосконалення правового регулювання в сфері забезпечення належних правових гарантій військовослужбовців Національної гвардії України під час виконання ними бойових завдань.

Список використаних джерел

1. Конституція України : офіц. текст : [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради

України 28 червня 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Про Національну гвардію України : Закон України від 13 березня 2014 р. № 876-VII // Офіційний вісник України. – 2014. – № 24. – С. 9. – Ст. 728.

3. Bittner, E. The functions of the police in modern society: A review of background factors, current practices, and possible role models / E. Bittner. – Cambridge : Oelgeschlager, Gunn & Hain, 1979. – 161 p. – P. 32.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – Київ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2002. – С. 692.

5. Бигич, О. Охоронні правовідносини / О. Бигич // Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / [відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. І. Кондратьєв, В. І. Тацій, Ю. С. Шемшученко]. – Київ : Ін Юре, 2003. – Т. 1. – С. 500, 501.

6. Колодій, А. Охоронна діяльність держави / А. Колодій // Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / [відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. І. Кондратьєв, В. І. Тацій, Ю. С. Шемшученко]. – Київ : Ін Юре, 2003. – Т. 1. – С. 499, 500.

7. Илларионова, Т. Н. Система гражданско-правовых охранительных мер. – Томск : Изд-во Томск. ун-та, 1982. – С. 56.

8. Цивільне право України : підручник : у 2 кн. / за заг. ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – Київ : Юрінком Інтер, 2002. – Кн. 1. – С. 180.

9. Стоякин, Г. Я. Понятие защиты гражданских прав / Г. Я. Стоякин // Проблемы гражданско-правовой ответственности и защиты гражданских прав : сб. ст. / под ред. В. М. Десяткова. – Свердловск, 1973. – С. 34.

10. Гражданское право : учебник : в 2 т. / под ред. Е. А. Суханова. – Москва : Бек, 1993. – Т. 1. – С. 335.

11. Грибанов, В. П. Осуществление и защита гражданских прав. – Москва : Статут, 2001. – С. 107.

12. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 15. – Ст. 190.

13. Александров, В. М. Військова служба як особливий вид державної служби в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. М. Александров. – Харків, 2008. – 182 с.

14. Лазор, О. Я. Правовий статус публічних службовців / О. Я. Лазор, О. В. Хорошенко // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – Вип. 22. – С. 118–125.

15. Кримінальний кодекс України : офіц. текст : Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – С. 1. – Ст. 920.

16. Кримінальний кодекс України : наук.-практ. ком. / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея // Бюлетень законодавства і юридичної практики України

7-10'2015. – Київ : Юрінком Інтер, 2015. – 1064 с.

17. Кодекс України про адміністративні правопорушення : офіц. текст : Кодекс України від 07.12.1984 р. № 8073-X // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – № 51.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2019 р.

УДК 342.951:351.82

И. Н. Волков, В. И. Перепадя

АНАЛИЗ НАУЧНЫХ ПОДХОДОВ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ПОНЯТИЯ ПРАВОВОЙ ЗАЩИТЫ В КОНТЕКСТЕ СЛУЖЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ВОЕННОСЛУЖАЩИХ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ

Проведен анализ научных подходов к определению понятия “правовая защита” в логической связи с осуществлением военнослужащими Национальной гвардии Украины служебной деятельности, предусмотренной законодательно установленными её основными задачами и функциями. Приведены примеры нормативно-правового регулирования государством сферы деятельности Национальной гвардии Украины как воинского формирования с правоохранительными функциями, которые оказывают влияние на практические аспекты осуществления правовой защиты такой деятельности. Проведено частичное рассмотрение вопроса правового статуса военнослужащих Национальной гвардии Украины в контексте обеспечения государством правовой защиты этой категории лиц.

Ключевые слова: Национальная гвардия Украины, военнослужащий, правовая защита, правовой статус, права, обязанности, ответственность.

UDC 35.071.1

I. M. Volkov, V. I. Perepadia

ANALYSIS OF SCIENTIFIC APPROACHES TO THE DEFINITION OF THE CONCEPT OF LEGAL PROTECTION IN THE CONTEXT OF SERVICE ACTIVITIES OF MILITARY PERSONNEL OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

The analysis of the structure, tasks and functions of the National Guard of Ukraine (NGU), as defined by law, makes it possible to understand that one of the components of its main activity is performing law enforcement functions associated with the risk to the life and health of the personnel. The rapid events led to creation of a military formation of the state that would combine both capabilities of the security sector component as well as of the defense sector of the country, leading to forces optimization and modernization of the NGU facilities. Such actions are aimed, first of all, at enhancing the capacity of NGU to respond to external aggression timely and efficiently and prevent (stop) delinquency inside the state. Changing the nature and intensity of service and combat missions definitely leads to a change in the nature of possible threats to the personnel performing them. The issue of legal protection of NGU servicemen during military

service is highly relevant. In the process of transformation of the National Guard of Ukraine, changes and improvements and certain aspects of the legal protection of its military personnel are subjects to change. Therefore, the study of this issue is the basis for the proper use of forms, techniques and methods of protection.

The article analyzes the scientific approaches to the definition of the concept of "legal protection" in the logical connection with performing previewed by law service activities by the servicemen of the National Guard of Ukraine. Examples of regulatory and legal control by the state of the scope of activities of the National Guard of Ukraine as a military formation with law enforcement functions affecting the practical aspects of the legal protection of such activities are given. A partial consideration of the legal servicemen status of the National Guard of Ukraine, in the context of providing the legal protection for this category of people by the state, has been held.

Keywords: *National Guard of Ukraine, military personnel, legal protection, legal status, rights, duties, responsibility.*

Волков Ігор Миколайович – старший науковий співробітник (начальник сектору) науково-дослідного центру службово-бойової діяльності НГУ Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0001-6565-3684>

Перепадя Вікторія Іванівна – старший офіцер юридичної служби військової частини 3005 Східного оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0003-3993-8330>